

เป็นประวัติศาสตร์. ไม่ใช่หลักวิทยาศาสตร์กับปกครอง การที่ได้ตั้งคณะ
บริหารมหาวิทยาลัยในสมัยนั้น อาจคิดเห็นต้องเห็นว่าอันนี้จะของ มีประ
วัปไทย จึงได้แต่งตั้งอธิการบดีขึ้นเป็นการผิดหลักของ. แต่เดี๋ยวนี้
ได้เข้าตั้งระบอบประชาธิปไตยแล้ว. ดังนั้นที่แถมแต่งหรือตั้งประวัติศาสตร์
ตอนนั้นเห็นจะไม่ควรนำมาใช้

ท่านในแง่อำนาจตามรัฐธรรมนูญ บรมท่านพูดว่าในการรับสนอง
พระบรมราชโองการนั้น ควรจะมีผู้เป็นกลางรับสนอง ส่วนข้าพเจ้าเห็น
คนที่จะเป็นกลางได้จริง ๆ นั้นมีเป็นส่วนน้อย และความจริงตามรัฐธรรมนูญ
ได้บัญญัติไว้ว่าพระบรมราชโองการ กระแสรับส่งอะไรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ
การบริหารราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีหลายท่านรับสนอง เราไม่ควร
แคะต่อให้ข้อนี้ เพราะจะทำให้คนที่ไม่มีควมรับผิดชอบเข้ามาเกี่ยวข้อง

อีกแห่ง อภิรัฐมนตรีท่านที่เสด็จราชการนั้น ข้าพเจ้า
อย่างไม่มีใครตอบข้าพเจ้าว่า ในกรณีที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเยาว
เหตุใดจึงไม่หาทางให้พระญาติพระองค์ที่สนิททำหน้าที่เป็นผู้ใช้สิทธิแทนท่าน
เป็นหลักกฎหมายในระบอบเผด็จการ ไม่จึงปล่อยให้ใครต่อใคร ซึ่งท่าน
ไม่รู้จักถนัดคนมาเกี่ยวข้องกับท่านสักท่อน้อยเข้ามาใช้สิทธิแทนท่าน แล้ว
ทำให้ใกล้ชิดเหมือนพระองค์ท่านใช้สิทธินั้นได้อย่างไร ควรจะมอบให้
ภาระของพระญาติพระองค์ที่ใกล้ชิดท่านนั้น จึงจะใช้สิทธิแทนท่านได้
ที่สุด

ท่านอาจอ้างอำนาจการปกครอง ข้าพเจ้ารู้สึกหนักใจ ทว่า
อธิการบดี ท่านที่บริหารราชการ ขัน อะไรกัน ข้าพเจ้ายังไม่เอา
อำนาจแบ่งไว้เป็น ๓ แล้ว นับบัญญัติขงแห่งภา ศุลาการขงอนันต์
บริหารขงกับคณะรัฐบาล นอานาจอะไรกันอีก ขานาจอธิการบดีเป็น Super
government เป็นรัฐบาลเห็นขงรัฐบาลกระนั้นหรือ คณะบัญญัติขงนี้เท่ากับ
ระบอบใหม่เป็นระบอบการปกครองที่ไม่มีการรับผิดชอบ โดยเฉพะที่

โลกตะวันออกมีรัฐมนตรีมาหาเราในกระทรวงมหาดไทย ตามที่
 โดนเชิญตัวไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราว โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง จะให้คณะ
 อภิรัฐมนตรีเข้ามาในการที่จะบริหารราชการในกระทรวงมหาดไทย
 ถูกทางซึ่งจะขยายไปทั่วไหน ๆ ก็กระทรวงมหาดไทยก็ได้ และไม่มีคำถาม
 ผู้พิชิตต่อสภาเหมือนรัฐบาล ทำผิดบริหารไม่ได้ไม่มีใครไล่ออกได้ นี่เป็น
 เรื่องที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงมาก เพราะถ้าจะดำเนินตามหลักสถาบันแล้ว มีเหตุ
 ดังกล่าวนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องมีที่ปรึกษารับผิดชอบ การ
 ที่จะแต่งตั้งก็อย่างอภิรัฐมนตรี แต่ไม่มีคำถามผู้พิชิตข้อไหนนี้ ไม่ใช่ที่ทาง
 แห่งความรับผิดชอบตามระบอบรัฐธรรมนูญตามที่เราเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ
 อภิรัฐมนตรีไม่มีคำถามผู้พิชิตอะไรแต่คงจะเข้ามาตั้งออกไม่ได้ ทำผิดก็
 เขาขอกไม่ได้ เรื่องนี้ข้าพเจ้าคิดว่าจะเป็นเรื่องถอยหลังเข้าคลองไปหาการ
 ปกครองระบอบที่ถอยมาแล้ว

ที่นั่นจะพูดกันไปถึง พระราชกรณียกิจของ พระบาท สมเด็จพระเจ้า
 อยู่วางซึ่งอาจคิดว่าจะต้อง มีข้อพิพาท กรมราชเลขาใน พระองค์ก็เป็น
 ข้อพิพาทด้วยแล้ว แต่ไปตั้งคนไม่มีความจริง ดังคนใด ๆ เรื่องมันก็เรียบร้อย
 เรียบร้อย นี่เป็นเรื่องที่เขาใจกันอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องตั้งข้อพิพาทอะไรกันอีก
 ส่วนที่กล่าวถึง พระราชกิจ คือ ข้อ อภิรัฐมนตรี ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
 เพราะเหตุว่าสำนักพระราชวังคงจะอยู่ใต้พญา ให้นายกรัฐมนตรีรับผิดชอบ ท่านจะบอก
 ว่าที่แสดงมาสำนักพระราชวังก็อยู่ในความรับผิดชอบของนายก แต่เกิดเหตุ
 แล้วไม่มีใครรับผิดชอบ ข้าพเจ้าถามใจมันเป็นที่เราเองชดาดในกรณียกิจ
 งานต่างหาก ความจริงใครเป็นผู้ซึ่งรับผิดชอบใครก็รู้ แต่ไม่มีใครกล้า
 เอาผิดกับเขาต่างหาก แต่ว่าในหลักการแล้วสำนักพระราชวังคงจะอยู่ในความ
 รับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี ถ้ามันมีขึ้นไปตั้งทางไร จะให้เอาผิดกับนายก
 ผู้รับผิดชอบได้โดยตรง ไม่ได้ขยับขยัก ถ้าหากว่าสำนักพระราชวังอยู่ใต้
 อภิรัฐมนตรี เมื่อเกิดเหตุรุนแรงอะไรขึ้นในสำนักพระราชวัง อภิรัฐมนตรี

ก็ลงได้ทั้งนี้ว่า ความรัฐธรรมนูญของรัฐมนตรี ไม่ค่อยรับมีคชชอบ ถ้าตั้ง
นายก รัฐมนตรี อยุ่ได้ยไม่มี ความรับ มีคชชอบ ก็จะไม่เห็นการ ของก
ปลกของระบบอนประชาธิปไตย นี้ว่าพระเจ้าจักหนักใจอกชคคณง

ในเนื่องราชการอื่น เช่น กรมราชองครักษ์ เป็นเรื่องเล็กน้อย
ใดกลดใหม่ก็ ไม่เห็นจะ เปล่งอะไร หรือว่าทวิพิสัย พระมหา กษัตริย์ก
กฏหมายบัญญัติไว้เริ่มร้อยแดงแดงนี้ คือให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
ผู้จัดการตามพระราชอัชฌาศัยแดง งานก็เริ่มรับก็ ไม่จำเป็นที่จะต้อง
อยู่ได้ยในราชรัฐมนตรี ข้างพระเจ้าเชชและ เห็นว่า ท้องให้ พระบาท รม
พระเจ้าอยู่หัวประมุขของประเทศในระบอบประชาธิปไตยทรงปลกเกล้าฯ เสด
ได้ตลอดไปนั้น รัฐธรรมนูญคงบัญญัติขอบเขตคัมให้ทรง ทำอะไร
ก็การบ้านเมืองโดยดั่งพันไป แต่ต่อจะให้ยู่ ในขอบเขตคัมให้ม
รับต้นของและมีความรับมีคชชอบตามสมควร

ดังนั้นความ คิดที่ว่า จะให้อภิรัฐมนตรี ได้ เป็นศาล พิจารณาบรรณที่
ทางการเมืองต่าง ๆ ด้วยนั้น ข้างพระเจ้าเห็นว่าจะ โทสเกินไป เราจะไป
กับต่างประเทศเขาไม่ได้ เราต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเทศไทย
ก็จริงอยู่ที่ในการบัญญัติอะไรเราก็ต้องแบบอย่างเขามั่ง แต่ศาลพิเศษ
ต่างประเทศเขาไม่มี จะมีก็แต่เรื่องกรณีทำผิดทางการเมือง แต่ไม่ใช่
ศาลพิเศษ คือเรื่องเช่นนี้ ถ้าต่างเป็นฝ่ายองและต่างสูงเป็นฝ่ายจตุชัย
ได้แก่เรื่อง impeachment ขงนาน ๆ จะมีสักทีแต่ยังไม่ได้ผลอะไร
นักการเมืองทำผิดกฎหมาย เช่น เขาเงินทองไปใช้โดยมิชอบหรือของ
ท่านขงน เขาฟ้องกันเป็นคดีอาชกรรมมา แต่ขอให้ตั้งเกล้าฯ แต่
เรื่องเช่นนี้เขาก็ให้ต่างสูงเป็นผู้ตัดสินไม่ใช่มอบอำนาจให้คณะอภิรัฐมนตรี
ผู้วินิจฉัย และเราจะให้การตัดสินชดาคดีการเมืองอยู่กับอภิรัฐมนตรี
ท่านตัดสินไปอย่างไร เราก็อำท่านไม่ได้ เพราะว่าท่านไม่มี ความรับผิดชอบ
การเมือง

ในแง่ปฏชนข้าพเจ้าเป็นห่วงว่ามีความค้ำหน้าอยู่ที่ไหน ก็มีกมความทะเลาะ
 ทะยานของคนหนึ่ง มีคนอยากจะได้เป็นนั่นเป็นนี่ คนไทยรวมกันจะมีนิสัย
 อย่างนั้นเสียด้วย ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าให้เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติจริง ๆ คงพูด
 กันมาแต่ไม่ควรมีต่างก็ให้ ถ้าอย่างนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่าบางที่จะพูดไม่ได้
 แสดงได้ให้ตำแหน่งมีเงินเดือนแล้วก็ต้องมีคนแย่งกันเป็น คนที่คิดเขาไม่มาแย่ง
 คนที่จะแย่งกันเป็นมีจะเป็นคนไม่คิด ข้าพเจ้าจึงเป็นห่วง รัฐธรรมนูญร่างกัน
 ไปอย่างนั้นแล้วถ้าเขาต่างคนต่างไป แต่ถ้าได้คนไม่คิดแล้วขยำมาจากรกทดลอง
 ว่าเราไม่ได้พูดกัน

ในส่วนที่จะทำหน้าที่ปรึกษาบางท่านว่าประโยชน์ยิ่งใหญ่ของอภิรัฐ-
 มนตรี ก็ที่จะเป็นที่ปรึกษา แต่ข้าพเจ้ายังรู้สึกข้องใจ เพราะตำแหน่งที่
 ปรึกษาหรืออภิรัฐมนตรีต่างที่จะจะเขาออกก็ไม่ได้ ถ้าปรึกษาไม่คิดขยจคิด
 ใจกับในหลวงท่านจะว่าอย่างไร ข้อสำคัญท่านอย่าได้มีว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 พระองค์เพียงเท่านั้นท่านจะทรง ท่านทาน อัครพิสด หรือคำแนะมาทาง การ เมืองได้
 ยาก ข้าพเจ้าเคยเห็นมาเป็นถาวรยากเหลือเกิน ถ้ารัฐสภาแนะนำทำให้เอาคน
 นั้นแล้ว ท่านจะปฏิเสธก็ยากเหลืออีก เพราะพระเจ้าอยู่หัวของเราโดยจะเพราะ
 ในพระบรมมโภษัฐ พระองค์ท่านทรงมีพระราเชษฐยาที่อันมีนอบน้อมไม่คิดขยจใจ
 ใจใคร ถ้าตั้งคนคิดขยจมากด้วย ถ้าตั้งคนไม่คิดแต่ท่านจะเขาออกก็ไม่ได้ น
 หลอกราชเป็นเหตุแตกจึงจะทำให้มีการตั้งราชสมบัติได้

อีกประการหนึ่งตำแหน่งที่ปรึกษาบางท่านต่างเดิมเดิมของสมาชิกสภา
 เห็นว่าหน้าที่ที่ไม่มีอะไรนอกจากที่เป็นที่ปรึกษาเท่านั้น แต่ข้อให้ท่านคิดว่าจะเงิน
 เดือนของท่านก็ไม่ใช่น้อย ปีละ ๒ แสนกว่า ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าให้ตำแหน่งที่
 ปรึกษานั้นเป็นตำแหน่งมีเกียรติแต่ไม่คิดอะไรต่างก็ขยจ ขยจ ขยจ ขยจ ขยจ ขยจ
 ขยจ ข้าพเจ้าในฐานะเป็นผู้แทนราษฎร ไม่ค่อยจะให้มีการใช้เงินมาในราชการ
 ของราษฎร โดยไม่ได้ประโยชน์ต่อประเทศอันค่า แต่ที่ขยจในหลวงมีพระราช
 ภาวระภาคหัวทองทุกมุม ทุกกระทรวงทบองกรม ก็ไม่จริง ในทองงายได้

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญทรงพระราชอำนาจโดยจำกัด ทรงเป็นประมุขและ
 มีอำนาจมากกว่า ท่านทรงปกครองฯ ไม่ได้ทรงปกครอง มีราชภาวะ
 รัฐมนตรีที่มีความรับผิดชอบเป็นผู้รับผิดชอบพระบรมราชโองการอยู่โดยทรงดูแล
 เมื่จนกระทั่งการใช้พระราชอำนาจยับยั้ง กฎหมายก็ต้องมีรัฐมนตรีรับผิดชอบ
 เมื่อเสนาบดีจะมาตั้งที่ปรึกษาอะไรกันอีก ก็รัฐบาลของพระองค์นั้นแหละเป็น
 ที่ปรึกษาอย่างดีที่สุดและใกล้ชิดที่สุดอยู่แล้ว ไม่ควรจะกำหนดให้เป็นอื่น

พูดถึงตำแหน่งที่ปรึกษาที่เราคงคิดถึงไปข้างหน้าว่า ถ้าในหลวง
 ท่านทรงพระเจริญมีพระชนมายุยืนนานต่อไป คงเห็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
 เราชองอังกฤษเป็นที่ปรึกษา จะทรงพระราชอำนาจเช่น สามารถทรง
 ถัดกันมีอีกต่าง ๆ ได้โดย ถ้าฟังไม่ผิด ปรึกษาใคร แทนที่จะ
 ปรึกษา กลับทรงเป็นที่ปรึกษาราชการ แล้วคืนข้าง ดิเอมีเดีย ดวยซา
 ทำไมเราจะคิดว่า ในหลวงของเราจะไม่ทรงพระเจริญ ท่านผู้
 ผู้กับ บาง ท่านเห็น อาจ คิดคือ ความคิดว่าในหลวง ทรง พระเยาว์จน จะมา
 รัฐธรรมนูญ เที่ยงในหลวงไม่ได้ ทำไมเราจึงกล่าวเช่นนั้น คือ
 ถ้าเราที่ปรึกษานะลองที่เท่ากันเองในหลวงไม่ได้ เป็นเด็กอยู่นั่นเอง
 ตามหลักรัฐธรรมนูญแต่ในหลวงจะต้องโต ในหลวงเป็นประมุขของประเทศ
 เป็นคนบงการของปวงชนควรทรงเป็นผู้ให้คำปรึกษา ถ้าจะมานั่งเล่นกัน
 แล้ว ก็เท่ากับว่าเราขาดภาวะ ไม่ใช่ว่าท่านจะเป็นที่ปรึกษาไม่ได้
 ตัวอย่างแจ่งช่วยวางเช่นคณบดีคตศรเวีย ท่านเป็นคณบดีที่ปรึกษาใหญ่ ใคร
 ก็เกรงใจ เวลาเกิดกรณีแตกพรตแตกพองกันหาท่าน ท่านก็ทรงสั่ง
 ถ้าหากว่าเราไปให้ท่านปรึกษาคณบดีเรี่ยไป ไม่ให้ท่านปรึกษาต่อ
 เองแล้ว ก็เป็นการไม่สมควรตั้งเป็นการต่อพระองค์ท่านตั้งไปถน
 อีกข้อหนึ่งคือ ความคงรักภักดีต่อประมุขนั้นแบบยกไม่ได้ การ
 ท่านจะเอาอภิรัฐมนตรีมาเป็นประมุขด้วย เป็นท่านของวงหลวงหลวง

การแบ่งแยกความจงรักภักดี เป็นภวกรตยหลังเข้าคลอง อย่างท่านสมาชิก
 สมเกียรติคุณหนึ่งว่าในหลวงก็เป็นศาลพระภูมิอยู่แล้ว เมื่อเช่นนั้นเราจะมาตั้ง
 ศาลเจ้าขึ้นอีกทำไม ในเรื่องนี้ก็จะเบียดเบียนผู้ต้องฝ่ายใด บางคนก็นับถือ
 ในหลวง บางคนก็นับถืออิทธิฤทธิ์มนตร์ เป็นภวกรแตกพรแตกพอก ชาวเจ้า
 คดีตรวจหนักหนาแล้ว ไม่เห็นเลยว่าประเทศอื่นเขามีอิทธิฤทธิ์มนตร์อย่างของเรา
 ครั้งในอังกฤษมีโปรวิตเคาน์ซิล (Privy Council) แต่นั่นเป็นเรื่องประวัติศาสตร์
 ในรัชสมัยพระเจ้าจอร์จที่ ๖ มีการปกครองด้วยรัฐธรรมนูญ ไม่มีที่ไหนเขาแต่งตั้ง
 ปรึกษาเห็นด้วยรัฐบาล เพราะฉะนั้นเรื่องว่าการตั้งอิทธิฤทธิ์มนตร์จะทำให้เสียหลัก
 การปกครอง เพราะที่ปรึกษาพระเจ้าแผ่นดินควรจะปรึกษากันคือรัฐบาล ทำไม
 ภาวจะต้องมีองค์อิทธิฤทธิ์มนตร์เป็นที่ปรึกษา และรัฐบาลที่แต่งตั้งขึ้นหนักด้วย
 ความชอบธรรมสถาปนา สยามรัฐก็ตามจากราชรัฐ ทำไมรัฐบาลของราชรัฐจะ
 ยืนที่ปรึกษาของในหลวงไม่ได้ รัฐบาลควรจะเป็นผู้คอยคำปรึกษาโดย
 เฉพาะ มิฉะนั้นในหลวงจะเห็นห่างไปจากราชรัฐ และเห็นห่างไปจาก
 ระบอบประชาธิปไตย และเมื่อพูดกันมาว่า ในการปกครองระบอบนี้ในหลวง
 ปรึกษาใครไม่ได้ นอกจากรัฐบาลแล้ว เราจะไปตั้งอิทธิฤทธิ์มนตร์ไว้ใน
 รัฐธรรมนูญเป็นการขัดกัน ความคิด ตามแนวระบอบประชาธิปไตย ควร
 ฝังลงในหลักคือด้วยถ้าให้อิทธิฤทธิ์มนตร์เป็นที่ปรึกษา และ เกิดให้ คำปรึกษ
 ากับความเห็นของรัฐบาลเขาจะไปกันอย่างไร รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้า
 ยี่หัว ก็จะไม่เอาใจออกห่างจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหนักเข้า ไม่รัฐบาล
 ใดจะกล้าออกหรือไม่ในหลวงจะต้องตั้งราชสมบัติ เข็มจะไปกันใหญ่ถ้า
 รัฐบาลกล้าออกไม่ตั้ง ประชาชนไม่ชอบ ก็พอทำเนา แต่ถ้าเป็นรัฐบาลตั้ง
 ประชาชนเข้ามามีส่วนชอบ แล้วมาเกิดมีความเห็นขัดแย้งกับในหลวง เนื่อง
 จากคำปรึกษาแนะนำของอิทธิฤทธิ์มนตร์ อย่างนั้นจะมีหน้าที่ราชรัฐเขาใจตลอด
 จากในหลวงหรือ ชาวเจ้าว่าเหตุการณ์การอย่างนี้ ไม่ช่วยคำจราชสมบัติตั้งกั

ไว้โดย รัฐบาลเขาจะเขาย่างไรว่ากันไปอย่างนั้นดีกว่า เพราะโดยปกติต้อง
 ก็คือว่า ราษฎรเขาเลือกเข้ามา ผิดพลาดอย่างไรเป็นกรรมของเขาเอง โทษ
 ในหลวงท่านไม่ได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นจริง ๆ พระมหากษัตริย์จึงควรใช้พระ
 ราชอำนาจขัดแย้งกับรัฐบาล เพราะระบอบข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลยในการที่จะ
 ให้คนอื่นที่ใหม่มาเป็นที่ปรึกษาในหลวง ซึ่งต่างทำให้พลเมืองของเราต้อง
 ห้างเหินไปจากท่าน เป็นการถอยหลังเข้าคลองไปชัด ที่ปรึกษาในหลวงควร
 เป็นรัฐบาล การตั้งอภิรัฐมนตรีเป็นที่ปรึกษาราชการทำให้ความขัดแย้งระหว่าง
 ในหลวงกับรัฐบาลจะเป็นผลให้เกิดการปฏิวัติหรือสังหารฆาตกรของข้าพเจ้า
 หนักใจ ข้าพเจ้ายังคงยืนยันว่าไม่ควรมี

พระยาสุรสีห์ธรวาจา : เมื่อวานนี้กรมกษัตริย์ราชกิจของข้าพเจ้า
 ก็ขอจะขอชี้แจงเพื่อไม่ให้มีความเข้าใจผิดเกิดขึ้น คือว่าที่พูดเมื่อวาน
 คล้าย ๆ ว่าข้าพเจ้าถูกเรียกไปปรึกษาในเรื่องการเมืองไม่เคยเกี่ยวกับระบอบ
 คือพระเจ้าอยู่หัวคงแต่ท่านแต่งตั้งกับข้าพเจ้าได้แต่ท่านแต่ขอทรงระงับแต่ตั้งกลับ
 เพราะได้คุ้นเคยกับทุกกระทรวงของพระราชชนนี แล้วไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง
 อย่างไม่เคย แต่ขอมาคราวหลัง ๆ ข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีก็ไม่เคยไปติดต่อ
 นอกจากครั้งกระนั้น เวลาตั้งรัฐบาลก็มีลาออกท่านนั่นเอง ส่วนปัญหาที่
 จะควรมีอภิรัฐมนตรีหรือไม่ควรมีนั้น ถ้าหากว่าฟังอย่างสมาชิกผู้มึนเกียติ
 ว่าเป็นชกนแต่ดูไม่ไหวเต็มที่ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณพูดไปในสิ่งที่ไม่น่าไม่
 ควรใหม่เรื่องมีราว ก่อนอื่นขอเรียนว่าในเรื่องอภิรัฐมนตรีควรมี แต่ว่า
 มีข้อ ๒ ประการ ในเรื่องเป็นผู้สำเร็จ ขอพระราชทานเห็นด้วย ในข้อผู้สำเร็จ
 ควรจะต้องพระราชทานไป แต่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นอภิรัฐมนตรี ส่วนในเรื่อง
 บริหารเห็นด้วยว่าไม่ควรมีบริหารอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ในสิ่งที่เป็นบริหาร
 เห็นว่าเป็นสิ่งที่สมควร ท่านอ้างว่าที่อื่นไม่มีแต่เปิดช่องอะไร ขอบให้ตั้ง
 พระพุทธเจ้าที่หลวงเวดาคองเวดเคินการดี (West-gernd) ที่ปรึกษาราชการ

แผ่นดินที่ไปนั้นไม่ใช่กระทรวงการต่างประเทศมาก่อน ทุปรัทษาราชการแผ่นดิน (Westergaard) คือมาในชั้นที่เกี่ยวกับกระทรวงการต่างประเทศแต่ก็ในรัชกาลที่ ๑ นั่นเอง แม้ท่านจะเป็นสมเด็จพระนางเจ้าที่ขึ้นราชทานก็เห็นว่าพระราชภาระทานมาก ทานก็ครั้งของกษัตริย์สมันตรีเหมือนกันในตอนหลังนี้ เพราะฉะนั้นจะว่าไม่ไม่ได้ ถ้าพูดถึงซึ่งกษัตริย์กลางถึงโปรดเกล้าสร้างตัวก็มีคือซาเวียส (Garia roble) แต่ภายหลังก็ให้เปลี่ยนรูปเป็นองค์มนตรียศธรรม ท่านเราขยายพูดถึงเรื่องประวัติศาสตร์ เวลามันถึงสถานการณ์เมืองไทยในเวลานี้ สมันตรีหรือไม่ก็จะมีกษัตริย์สมันตรีเป็นทุปรัทษาประจำตัวท่าน บอด้ว่า คำนึงคือซาเวียสไม่มีทุปรัทษากิจการ จึงเคยไปโต้งแล้วก็ต่อมากลับไปอยู่ประจำกับองค์คือซาเวียสตลอดเวลานี้เพราะฉะนั้นจะบอกว่าไม่ไม่ได้ขอให้คิดดูว่าพระแผ่นดินมีมันมีมาก ท่านบอกว่าไม่มีหน้าทำอะไร แต่ว่าถ้าพระเจ้าแผ่นดินคิดแต่ในสิ่งต่าง ๆ ในการบริหารราชการต่าง ๆ ที่รัฐบาลมาเสนอย่างนั้นท่านต้องเอาใจใส่ดูว่าอันนี้เป็นการที่ทำให้ประชาชนได้รับความสุขหรือไม่แต่ถ้ามันว่าแต่แต่การบริหารอย่างไร รัฐบาลไม่รักษาท่านเลยไปถึงถึงขอให้เห็นมาอย่างนั้นหนักใจอย่างไร ท่านบอกว่ารัฐบาลอธิบายก็ในความเห็นของรัฐบาลอธิบายให้เป็นไปเพื่อรัฐบาลซึ่งถ้าท่านมีทุปรัทษาของท่านแล้วท่านอาจจะปรึกษา แต่ที่ท่านเอาใจความหมายในทุปรัทษาคิดไป ท่านเองบอกว่าไม่ต้องการบริหารไม่ต้องการให้เป็นผู้ดำรงตัวคือกษัตริย์สมันตรีเป็นองค์หน้าหลัง มันไม่เป็นอย่างนั้น ทุปรัทษาคือทุปรัทษา ทุปรัทษาเป็นองค์คณะที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน หรือท่านต้องการปรึกษา และท่านไม่ต้องการที่ปรึกษา และแม้แต่ปรึกษาแล้วจะเอาตามหนักได้ ไม่เอาตามหนักได้แต่เราต้องคิดดูถ้าเราได้คนที่คิดเคยชินแก่การงานเป็นเวลานานทำไมจะไม่ประโยชน์ เวลานี้ พระเจ้าแผ่นดินท่านยังทรงพระเยาว์อยู่ท่านยังไม่เคยแก่งานการต่าง ๆ ถ้าท่านได้เป็นผู้ที่ถนัดใหญ่โตเนนกิจการด้วยบ้านเมืองชานชาณาญแล้ว จะไม่ผิดพลาด ถ้าเมื่อก่อนบอกว่ากษัตริย์สมันตรีอาจจะเป็นผู้มีอิทธิพลมากมาย ต้องคิดดูท่านนายกรัฐมนตรี

ต้องทรงได้มีอำนาจ ท่านนักอาทมิได้หรือ เขาอยู่ในฐานะที่ทำได้มากกว่า
อภิรัฐมนตรี แต่ว่าทรงกันขามถ้าท่านนักอาทมิรัฐมนตรีทำได้นายกรัฐมนตรี
ก็ทำได้แล้ว ไฉนจะอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่ากัน เพราะฉะนั้นถ้าเราตั้งอธิบดีรัฐมนตรีแล้ว
เราจำกัดขอบเขตดี ให้ท่านเป็นทปปรึกษาแล้วข้าพเจ้าเองก็เห็นว่าไม่มีผลเสีย หาย
อะไร ตรงกันข้ามจะได้ผลที่ดี และราชการแผ่นดินก็จะดำเนินไปด้วยดี และ
พระเจ้าแผ่นดินก็จะโสมนัสปรกติหากมีความชำนาญชำนาญ การวินิจฉัยก็จะรอบคอบ
ตั้งนึกเห็นว่าสำหรับการตั้งอภิรัฐมนตรีเป็นดังทปปรึกษา แต่ควรจำกัดหน้าที่
เป็นแต่เพียงทปปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้น

หลวงอัคนานฤกษ์ : กระผมมีความเห็นด้วยอภิรัฐมนตรีควรมี
คือใจ) แต่ว่าตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนั้นได้ให้อำนาจอภิรัฐมนตรี
ในบางสิ่งบางอย่างมากเกินไป เป็นเรื่องข้ออำนาจ กระผมคิดว่าควรจะขอบ
พระราชอำนาจนั้นเป็นความจำเป็นที่เราจะต้องแยกอำนาจออกให้กวางาย ปรป
กัน ย่อมเป็นที่ทราบแก่ชติวชิรย์เป็นพร้อมของการใช้อำนาจ ถ้าหากว่า
เราให้อภิรัฐมนตรีได้มีส่วนเกี่ยวข้องของในการบริหารกิติ ในการเป็นมีเจ้า
ราชการกิติ กิติดีกว่าเป็นเรื่องอำนาจข้ออำนาจ ทั่วไปพระราชอำนาจโดยค
ไป ด้วยเหตุนี้กระผมจึงมีความเห็นว่าเราควรเปลี่ยนวชิรย์อภิรัฐมนตรีเป็นรูป
อื่นซึ่งถือว่าเหมาะสมที่สุด คือเป็นของคมนตรีคือเป็นแต่เพียงทางสภาสำหรับ
ถวายคำปรึกษาเท่านั้น ตามที่คณะเสนาบดีมีความวิตกห่วงใยมากมาย กระผม
ไม่เห็นด้วยว่าทปปรึกษาจะเป็นการทำลายความจงรักภักดี พระบาท สมเด็จ พระ
เจ้าอยู่หัวมากมายไป ความจริงที่ปรึกษาในหน้าที่มากมายนักก็ย่อมแต่
พระมหากษัตริย์จะทรงฟังหรือไม่ กระผมคิดว่าควรตั้งองคมนตรีให้เป็นที่
ปรึกษา ถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์จะได้ประโยชน์มาก เพราะเหตุ
รัฐบาลกิติ ทางรัฐสภากิติ รัฐบาลเป็นตัวแทนชั่วคราว ถ้าหากว่าเรามี
ปรึกษาเป็นการประจำก็จะเห็นประโยชน์ในการที่จะได้เห็นกิจการบ้านเมืองที่
คือกัน ก็จะได้คำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ชาติ

เทพเจ้าจึงมีความเห็นว่าเราจะไม่ควรที่จะมีกษัตริย์นครี ในขณะนั้นในการร่างรัฐธรรมนูญ

พระยาอรุณดิศพลักษิต : ในเรื่องที่ว่าควรจะมีกษัตริย์นครีหรือไม่ปัญหา จะเรียกว่ากษัตริย์นครีหรือไรก็ได้หรือที่ปรึกษาได้ แต่ว่าควรจะมีที่ปรึกษาสำหรับพระมหากษัตริย์ชนชั้นท่านสมัชชอยู่หนึ่งก็ได้พูดแล้วว่าผู้แต่งตั้งแผ่นดินก่อน ๆ นั้นเราได้มีที่ปรึกษาแผ่นดินแม่แต่จะเป็น ชาว ต่างประเทศ ในเรื่อ ๆ นี้เองของเราที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ที่ว่าควรจะมีหรือไม่ควรมี ควรมี ถ้าหากว่าพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวย่อมจะมีความคิดเห็นอันพระองค์เดียว จะมีความรู้ทั้งทุกมุมได้อย่างไร เพราะฉะนั้นไหมที่ปรึกษาที่เรียกชื่อไว้แล้วแต่ จะได้แนะนำอำนาจบรรพชนนิยมประเพณีของเราเป็นอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญจะได้แนะนำหรือเกี่ยวกับคอบทกฎหมายว่าเป็นอย่างไร เราจะต้องไม่ใช้ทั้งแต่เพียงเป็นประมุขปกครองประเทศให้คนอื่นขี้เฉย ๆ ปล่อยให้คนเหล่านั้น แต่ทั้งทรงมีพระราชภาระซึ่งเป็นประมุขของชาติ คอยดูแลการอยู่ด้วย ทั้งรัฐธรรมนูญได้โดยพระราชอำนาจได้เช่นอำนาจในเรื่องนี้จะเห็นพระราชกำหนดกฎหมายใด ๆ จะตั้งให้ใคร จะมากงกันเกินไปโดยที่ปรึกษาไม่เหมาะ เพราะฉะนั้นจะใช้ที่ปรึกษาว่าอย่างนั้นหรือหรือไม่ควรขานอำนาจกษัตริย์แล้ว อีกประการหนึ่งทศกัณฐ์จะเกิดขึ้นมาของหลังจะได้เกิดมีอำนาจอีกตั้งหนึ่งก็ มิใช่เรื่องอำนาจ มิใช่เรื่องอำนาจของที่ปรึกษา มิใช่ยกอำนาจทั้งหลาย อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ อำนาจจะให้เราให้ที่ปรึกษาเองในหลวง เราเพียงแต่เอาที่ปรึกษารองในหลวงให้เป็นที่ปรึกษาสำหรับพระองค์ เมื่อพระองค์เห็นอย่างไรก็จะใคร่จะวินิจฉัยจะใช้อำนาจของพระองค์ นี้เพราะเป็นประมุขของชาติอยู่ด้วย และในหลวง พระองค์เห็นด้วยแล้ว ถ้าหากได้ลงมติว่า สมควรจะอยู่เป็น ประมุขของชาติด้วยเสียอย่างบรรดาชนเหมือนกัน มิใช่เอาท่านเป็นชนเองเมื่อไร เป็นที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนทั่ว ๆ ไป ด้านอุปโลกท่านนั้น และยกยอ

ความชอบ เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นแสดงคือ ให้ท่านเห็น ในกิจการของ
บ้านเมือง ก็เมื่อท่านได้รู้เห็นแล้วท่านคงจะเข็ดขยี้ไม่พอวิชา ก็เท่ากับเป็น
การบังคับพระราชาทุกทีท่านคิดไม่รู้จักไหนก็เข็ดเอง อย่างนี้เป็นการบังคับ
เข็ดเข็ญ แม้บังคับด้วยศักดิ์ในหน่วยราชการ ก็ย่อมจะต้องมีบทเรียน
นี่เป็นซึ่งพระมหากษัตริย์จะต้องดูแล กิจการทุกหยาง กว้างขวาง ทำไมจะไม่ให้
มีบทเรียน นี่พูดง่ายก็พอวิชา แต่ทว่าจะเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
นั่นก็จะต้องไปรักษา ถ้า ใหญ่หนึ่งผู้ใด แต่สำหรับในเรื่องอภิรัฐมนตรี
นั้นเมื่อมีแต่พระเจ้าอยู่หัวก็ไม่ได้ นักก็ควรจะให้เป็นที่ปรึกษาอำนาจที่จะให้
ออกหรือมีได้ก็ได้อันนี้เราควรกำหนดให้แล้วแต่พระราชอำนาจก็อาจจะต้อง
พระราชประสงค์อย่างใด ในส่วนที่พระเจ้าอยู่หัวจะเลือกอภิรัฐมนตรีให้เองได้
แล้วจะเกิดเป็นเสียดการนั้นหรืออะไรก็ตาม ก็ขอ ให้คิดอย่างนั้นคง
จะเป็นไปได้หรือ เพราะเหตุว่าถ้าท่านก็มีคอบคอบอยู่ ชูมาตามคอบคอบอยู่
แล้วในหลวงจะไปทำอย่างนั้นอย่างไรได้ ท่านก็อยู่ในที่พิชิตราชการรวม ท่านจะ
ทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นควรจะให้ผู้ที่มีความเหมาะสมเป็นที่ปรึกษาว่า
เป็นอย่างนั้น ดูเหมือนประหนึ่งว่าเราเองในหลวงไม่ได้ ไม่ให้ท่านทำอะไร
ถึงแม้ว่าองศาพระมหากษัตริย์ก็ทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ไม่เช่นนั้นเรื่องที่จะ
ท่านไม่รู้อะไร จะตั้งคอยแต่คอยคำปรึกษาให้พระมหากษัตริย์ ในส่วน
พระมหากษัตริย์ควร พระพุทธเจ้าให้เอง เรา ก็ยังมี ปรึกษา หรือ คม พระราช
บัญญัติ ของคณะรัฐมนตรีใหม่ซึ่งคณะเพื่อให้ที่ยังมีเหตุการณ์ในแง่หนึ่ง
จิตใจของประชาชนว่าเป็นอย่างไร แล้วจะได้บริหารราชการแผ่นดินให้เป็น
ไปดีดังนั้น เมื่อมีที่ปรึกษาเหล่านั้นก็มีความหมายอย่างเดียวกัน แต่ส่วนที่อาจ
ให้ที่ปรึกษานั้นอำนาจก็มอบหมายไปขายนั้น ชาวเขาก็ยังเห็นว่าควรจะเป็นออก
ไปเป็น ๒ ประการ ในประการที่ ๑ เป็นเรื่องส่วนพระองค์เช่น อภิรัฐมนตรี
องคกรพิเศษแต่กิจการในส่วนพระองค์ นักคิดแต่จะควบคุมกันเองหรือจะ
ให้อภิรัฐมนตรีควบคุม ก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ส่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน

ผู้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะให้อธิการรัฐมนตรีเข้าไปเกี่ยวข้อง เพียงแต่ควรมี
การศึกษาแต่ผู้ เมื่อทรงเห็นชอบก็เข้าไปเฝ้าตามพระราชอัชฌาศัย มิใช่โดย
มีการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ในส่วนที่ข้าพระมหกษัตริย์ของกษัตริย์
หม้อกษัตริย์ต่างหาก ควรให้มีที่ปรึกษาหรือให้มีอธิการรัฐมนตรีหรือไม่
ก็ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะมีที่ปรึกษา

นายจาง โจภักดี : ปัญหาในเรื่องที่จะให้อธิการรัฐมนตรีหรือไม่
เป็นปัญหาสำคัญมากที่สุดซึ่งเราจะได้พุดกัน ไท้กระคำสั่ง ข้าพเจ้าฟังท่าน
มาชกเมื่อสักครู่นี้ ดทชประธาธิปไตยนั้นไม่คองมีที่ปรึกษา ประธาธิปไตย
อะไรของท่านข้าพเจ้าก็ไม่เข้าใจ เพราะในฐานะข้าพเจ้าเป็นผู้ใดศึกษา
รัฐธรรมนูญของนานาชาตึกมากมาแต่เดี๋ยว สำหรับปรับการศึกษารองข้าพเจ้า
บ้างหนึ่ง ข้าพเจ้าคระเบียบการปกครองของรัฐธรรมนูญมารอบโลก มี
รัฐธรรมนูญหลายฉบับมีที่บอกว่ามีที่ปรึกษาได้ ข้าพเจ้าขอเรียนให้ที่ประชุม
ทราบว่าขณะนี้บางรัฐก็เดี๋ยว บางประเทศได้กถวไว้ก็มีให้พระมหากษัตริย์
ออกพระราชกฤษฎีกาที่จะตั้งสภาที่ปรึกษาได้ บางประเทศก็จัดไว้ให้อาณา
คยตรงที่เดี๋ยวว่าให้พระมหากษัตริย์มีที่ปรึกษาได้ ประเทศที่นิยมมีชอวก็
มีนามคม พ.ศ.๑๙๒๒ ได้ตั้งสภาที่ปรึกษาบริหาร เหาชิตเคอราโคโกลนและ
องคตำแหน่งที่สำคัญ ๆ แล้วจกทพิภก ทพิเรือ ทพิอากาศ และพลเรือนและ
คยที่ชำนาญในการ ชนบธรรม นิยมมีในประเทศ ต่าง ๆ มีดทพิ ประธาธิปไตย
มีที่ปรึกษาบริหารราชการแผ่นดิน จำนวนสมาชิก ที่ว่าเป็นการ เปลื้องเงิน
ลือเกิน ของรัฐมนตรีไม่มีจำนวนจากคคะเมเทาไร ๆ ก็ได้ไม่ถลวเปลื้องเงิน
ชอวก็อย่างหนึ่งข้าพเจ้าขอเสนอว่าจำนวนที่ปรึกษาของ อย่างรัฐมนตรี
นั้นไม่ใช่ขอรัฐใหญ่โคทรุหา ข้าพเจ้าขอตั้งข้อสังเกตคยอย่างหนึ่งคคือว่า
ที่หน้าชนบธรรมนิยมประเพณีของประเทศญี่ปุ่น ญบมนตรีธรรมนูญ
ตรา ๕๖ บัญญัติไว้ว่าให้มีสภาของคมนตรี หรือคควอนชดโดยพระมหากษัตริย์

ทรงตั้งเพื่อเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเลือก
 เองจำนวน ๒๕ คนไม่ใช่ ๕ หรือ ๖ คนอย่างนั้น จะเห็นได้ว่านานาประเทศ
 ที่เป็น ประชาธิปไตยมาก่อนเราชาติ เห็น ประโยชน์แล้ว ว่าการมีที่ปรึกษาของ
 พระเจ้าแผ่นดินสำคัญเพียงไร เขาไม่ถนัดเปิดธงเห็นอย่างท่านว่า คุณสมบัติ
 ก็เป็นบุคคลที่มีอาวุโสหรือความชำนาญกว้างขวางมีอายุไม่ต่ำกว่า ๕๐ ปี นอก
 จากยังเปิดโอกาสให้พระบรมวงศานุวงศ์ที่บรรดาศักดิ์แล้วมี ๕ ที่ซึ่งพระเจ้า
 แผ่นดินจะเลือกใคร ๆ ก็ได้แต่อย่าง หนึ่งท่าน กล่าวว่ามีอภิรัฐมนตรี หรือ
 อภิมนตรีแล้ว จะเป็นพรรคเป็นพวกถ้ามีอภิรัฐมนตรีขึ้นมาแล้ว ที่จริงใน
 นานกต้ออะไร อย่างประเทศญี่ปุ่นเขาก็มีรัฐมนตรีมนตรี ๖ คนที่จะเป็นองคมนตรี
 นั้น จะเป็นคณะพรรคใดพรรคหนึ่งเมื่อได้รับเลือกแล้วจะต้องลาออกจากพรรค
 หนึ่งที่ เขยมีตัวอย่างมาแล้ว มีพรรคใดก็ได้ ซึ่งเป็นคณะพรรคเขยได้
 เมื่อเราได้รับเลือกตั้งเป็นรองประธานองคมนตรีแล้วยังต้องลาออกจากพรรค
 ที่ เพราะฉะนั้นของเราก็คงจะเป็นอย่างนั้นบ้างได้เหมือนกัน ท่านสมาชิก
 มีเกียรติทั้งหลาย ข้าพเจ้าเห็นวาทะที่ใกล้ที่สุดที่ใกล้กับอภิรัฐมนตรีของเรา
 ก็มี คือรัฐมนตรีอาวุโส เจ้าชายไซฮอนจกไปเที่ยวตามบ้าน เมื่อตามบ้าน
 แล้วจะออกมากราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ ท่านข้าพเจ้าก็พูดมากมาแต่
 สำหรับต่างประเทศ และสำหรับท่านสมาชิกท่านชำนาญ เพราะฉะนั้น
 ข้าพเจ้าจะขอกล่าวในประเทศของเราบ้าง ท่านว่าประเทศเราคงมีหรือไม่มี
 มี ประเทศเราเคยมีองคมนตรี ท่านที่เป็นองคมนตรีหลายท่านนั่งอยู่
 นอกในที่เป็นองคมนตรีหลายท่าน แล้วท่านจะบอกได้ว่าไม่ประโยชน์อะไร
 ออกข้างหนึ่งเห็นว่าสำหรับสภาองคมนตรีหรือสภาอภิรัฐมนตรีจะเป็นที่ปรึกษา
 จะดีหรือไม่ เพราะเหตุว่าพระมหากษัตริย์ของเราจะถือว่าพระมหากษัตริย์
 รัชสมัยทุก ๆ อย่าง แต่ไม่ใช่ทุก ๆ อย่างคณะรัฐมนตรีมี ๒๕ คนด้วยวิธี
 ฉะนั้นเพราะฉะนั้นจึงต้องมีที่ปรึกษา แต่เป็นพระมหากษัตริย์จะต้องมีที่
 ทางนี้ก็มีบัญญัติไว้ทางตุลาการ แต่จะไม่ให้มันข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย

ไม่ได้ ไซ้เองไปข้างฝ่ายไหน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะมีพรรควิชา
ราชการแผ่นดิน

น.อ. พระยาศรวิภาชพิพัฒน์ ร.น. : ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าไม่ควรมี
อภิรัฐมนตรี โดยเหตุว่าเมื่อ ๒-๓ วันก่อนนี้ มีมติของรัฐสภาว่า
กฎหมายกระทรวงยุติธรรม แต่มีคนเป็นพยานความได้กล่าวปราศรัยเกี่ยวกับ
ปัญหา ท่านผู้ใดแสดงความคิดเห็นว่าควรร่างรัฐธรรมนูญในประเทศไทย
อันไม่จำเป็นจะต้องเอาอย่างประเทศอังกฤษ อเมริกา หรือเดนมาร์ก
เลย แต่ควรจะร่างให้เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ของประเทศไทย ดังนั้น
ข้าพเจ้าจึงขอทราบเรียนว่าในเรื่องอภิรัฐมนตรีนี้ เมื่อระหว่าง ๑๕ ปีก่อน
ของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้งอภิรัฐมนตรี ๕
องค์ พอดีกับสมัยก่อนประเทศใหม่เกิด ข้าพเจ้าไม่อยากจะใช้คำ
การเมือง แต่ข้าราชการหรือตำรวจหรือพวกใดก็ได้ในการเมือง ก็คือเห็น
ด้วยตนเอง ถ้าว่าพระปกเกล้าฯ อยู่ใต้อิทธิพลของอภิรัฐมนตรี อัน
มีเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๖๓๖ ท่านผู้ว่างานฯ ยก
ข้ออ้างว่า พระปกเกล้าฯ ตกอยู่ใต้อิทธิพลของอภิรัฐมนตรี ไม่พระ
ราชทานระบอบประชาธิปไตย นั่นเป็นข้อที่พระปกเกล้าฯ ได้กล่าวหาว่า พวก
ข้าราชการโดยมากตาหมั้น แต่หาว่าพระปกเกล้าฯ อยู่ใต้อิทธิพลของอภิรัฐมนตรี
มีบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องการงานประเทศไทย แม้แต่ท่านที่หัดถ่ายตย์ใน
คดีของรัฐบาลอภิรัฐมนตรีแสดงท่านในสมัยนั้นเป็นผู้ที่รับรองประจักษ์จากรัฐ
จะได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองมากกว่าแต่ถ่ายตย์ที่เสียเสีย เขา
เห็นว่าเราได้ตั้งอภิรัฐมนตรีใหม่เท่าที่สมควรจะเพราะหน้าเวลานี้ ถ้าหากว่า
พวกบิ๊วตประจักษ์กลางเมือง ตอนนั้นไป ๒ พนักจะได้เห็นได้ทันทีว่าอภิ
รัฐมนตรีเป็นอยู่คน ในเหมาะ และบุคคลเฝ้าการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย
มีโดยมีกำลังเห็นควบคุมการบริหารการประเทศแล้ว และรัฐบาลของ
อภิรัฐมนตรีมาซึ่งของสำนักงานไปบริหารการประเทศ เพราะฉะนั้นจึงขอ

LIART

ว่าถ้าหากว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะปรึกษาถกการบ้านเมืองกับข้าพเจ้าจะปรึกษาจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้แทนประชาชนพลเมืองอันแท้จริง อย่างที่ท่านสมาชิกผู้แทนราษฎรได้กล่าวเมื่อครั้งข้าพเจ้าเห็น ว่าไม่ควรนำอภิรัฐมนตรีด้วยเหตุฉะฉานเอง

ม.จ. สิทธีพร ถกถาม : ตามคำเชิญของหม่อมเจ้าปรีดิฯ โดยที่ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยว่าที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์คือ คณะรัฐมนตรี เป็นหลักก็จริง ๆ แต่ว่าเราจะเห็นความถูกต้องทุกประการไม่ได้เสมอ เพราะอาจจะมีอันตราย ถ้าเราจึงไม่เป็น ประชาธิปไตยที่แท้จริงแล้ว อาจจะมีอันตรายได้ เราต้องหาเหตุผลซึ่งประนีประนอมกันมาบ้าง เราควรระวังว่าที่ปรึกษาค่าปรึกษา ของคณะ อภิรัฐมนตรีกับที่ ปรึกษาของรัฐมนตรีนั้นแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งคำปรึกษาของอภิรัฐมนตรีนั้น พระมหากษัตริย์จะทำตามหรือไม่ก็ได้ ส่วนคำปรึกษาของรัฐมนตรีก็จะว่ากันเองจะทำตาม เพราะถ้าไม่ทำตามเขาก็ทำ เพราะเขามีอำนาจบริหาร

หม่อมเจ้าปรีดิฯ : คำปรึกษาของเราก็ได้แต่ก็ควรจะมีเจตนาได้เป็นที่ปรึกษาที่เราประสงค์พามาแต่ไม่ใช่หรือที่ใครรัฐมนตรีไม่ได้ ถึงได้เกิดรัฐประหารขึ้นแต่แม้ว่าจะอาศัยคำปรึกษาของรัฐมนตรีไม่ได้แล้ว งานของเราจะหยุดหย่อนไปหมด เพราะฉะนั้นแม้ข้าพเจ้าก็อยากจะทำให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยคือมีที่ปรึกษาแต่เพราะคณะรัฐมนตรี แต่เมื่อเราไปเห็นสภาพของเรานั้นข้าพเจ้าจึงอยากจะมีอะไรที่ มีอย่างกัน ความเห็นต่างของรัฐมนตรีด้วยกันซึ่งเราเคยประนีประนอมแล้ว

หม่อมเจ้าปรีดิฯ : ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับ ข้าราชการ ข้าราชการด้วยกันในคณะอภิรัฐมนตรีสมเด็จพระปกเกล้าฯ นั้น มีข้อสำคัญที่ควรจะต้องกล่าวอภิรัฐมนตรีนั้นหมายถึงในที่สุดแล้วนับคด้วย เพราะฉะนั้นท่านได้คำปรึกษาไม่ได้อีกก็จะถามมาบังคับให้ทำ เพราะไม่อย่างนั้นคณะอภิรัฐมนตรีด้วย นั้นมันจะอย่างไรอย่างนั้นจะบังคับกับหม่อมฉันเพราะในคณะรัฐมนตรีนั้นต่างกันอย่างไร

LIRT

มนตรีรัฐมนตรีของเราอย่างนี้แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น
แล้วควรจะมีด้วย จริงอยู่ โดยเฉพาะเวลานี้ผมเห็นว่าพระมหากษัตริย์ของ
เราคงแม้จะเกลียดชังตาปลา แต่ก็พยามยังไม่รู้จักการ เป็นไปในประเทศไทย
ต้องการผู้ที่จะถวายซึ่งแจ้งความแจ้งของเราเป็นอย่างไรในเวลานี้ . . . จึงขอยุ
ธมาชิกผู้มึนเขยรติคนหนึ่งของเราไม่ควรจะตำหนิร่างรัฐธรรมนูญเฉพาะ ๔-๕ มี
นี้ ต้องไปอีกนานก็จริง แต่ว่าเราจะต้องเลือกคุณประโยชน์ทางไหนจะมี
มากกว่านี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าที่จะมีกษัตริย์มนตรีมึนเขยรติมากกว่าโทษต่อข้าพเจ้า
เชื่อว่าจะเดินทางไปเรียบร้อยแต่การ ก็ จะ กลับกลายเป็น เองเหมือน ประวัติศาสตร์
ประเทศอังกฤษที่ ในชั้นแรกปรีดีได้อำนาจมีอำนาจมากกว่อาณาจักรูปาถเพราะว่า
ปรีดีได้อำนาจซึ่งมีคนที่คนตำหนิ ดังนั้นในสมัยนั้นสภาล่างของอังกฤษยังมีคน
ตำหนิอยู่ไม่น้อย เพราะฉะนั้นก็ต้องเชื่อปรีดีได้อำนาจนี้ดี ทนต่อไปสภาล่าง
ของเรามีคนตำหนิคน เช่นเช่นพระเจ้าแผ่นดิน ก็ยอม ต้องทำ ตามคำปรึกษา ของผู้
เช่นเช่นพระเจ้าคือไป ข้าพเจ้า ก็ เชื่อ ว่า คำปรึกษาของมนตรีรัฐมนตรี ก็จะน้อยลงไป
แต่ในระหว่างนั้นข้าพเจ้าเห็นจำเป็นมาก

นายเทพ โชติณัฐ : ข้าพเจ้าได้ฟังแต่เฉพาะอันก่อนข้าพเจ้า
ไม่ได้มา ความจริงในญัตติที่เราตั้งไว้ถ้าหากว่าจะตามนั้นแล้ว ข้าพเจ้า
เข้าใจว่าที่อภิปรายก็มีดี ไม่ใช่พูดเพราะว่าญัตติที่ตั้งไว้คือเราตั้งไว้ว่าควรมี
อภิวมนตรีหรือไม่ ทันท่วงอภิวมนตรีหมายความว่าอะไรในบทนี้ได้จาก
รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวมาตรา ๓๓ เป็นต้นไปจนถึงมาตรา ๖๐ นั้นคือความ
หมายของอภิวมนตรีซึ่งตั้งไว้ในญัตติที่เราอภิปรายอันนั้นก่อนนี่ยอ ถ้า
หากว่าเป็นไปตามนั้นจริงแล้วสมาชิกอภิปรายหลายท่านทั้งๆที่มี ใต้หมายควมถึง
อภิวมนตรีในรัฐธรรมนูญชั่วคราว เลยเพราะว่าอภิวมนตรี ในรัฐธรรมนูญ
ชั่วคราวมีอำนาจมากและมีสิทธิมากกว่าพวกเราไม่ต้องการให้เป็นอย่างนั้น ถ้าหาก
ว่าเป็นเช่นนั้นการอภิปรายในอนั้นเราอาจจะคิดประเด็นให้สั้นได้ แต่จะแปล
ตรง ๆ ตามหลักแล้วก็แปลว่าอภิวมนตรีมีอำนาจมาก ซึ่งเราไม่ต้องการให้

คณบดีปรึกษา : เพราะฉะนั้นขอขอยกข้อมติในครั้งก่อนไปถ้าจะขอยกปรายทวน
ได้ก็ขอยกข้อมติในข้อที่ว่าปฏิรูปมนตรีหรือไม่มี เพราะถ้าถ้าไม่แสดง
จะขอมีความเห็น

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่าน
สมาชิกที่ได้อภิปรายมาแล้วไม่ได้เข้าใจผิดหรอก เพราะว่ามีมติข้อ ๒-๓-
๔-๕ ที่ขอความเห็นแต่คงให้เห็นในข้อความว่าเราจะต้องมีหรือไม่ ถ้าหาก
ไม่มีก็แล้วไป ถ้าหากถามแล้วข้อ ๒-๓-๔-๕ ยังจากกันได้ เพราะฉะนั้น
ไม่ได้มีการเข้าใจผิดเลย ค่อยเห็นแต่ที่ท่านควรจะอภิปรายข้อไปว่าจะควร
มีหรือไม่ แต่ว่าถามแล้วมาถึงข้อ ๒ เราก็น่าจะอภิปรายกันว่าจะยกข้อมติ
ลงมาได้ก็ได้อีก เพราะฉะนั้นก็เห็นจะอภิปรายกันไม่มีผิดหรอก จะมีหรือไม่
มันแล้วแต่ แล้วตามความเห็นของ ข้าพเจ้า เห็นว่า ควรจะมี ที่ปรึกษา หรือไม่มี
เท่านั้น

นายเทพ โชติสุขิต : ถ้าหากว่าท่านประธานคงจะต้องยกข้อมติหรือ
ความเห็นอย่างนั้น ความเข้าใจของท่านประธานอย่างนั้นก็ตรงกับขอพเจ้า
ข้าพเจ้าก็มีความประสงค์ที่หวังว่าเราควรมี ที่ปรึกษา แต่ไม่ใช่ปฏิรูปมนตรี
อย่างที่ได้อภิปรายกัน

ประธานสภาปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : คงเรียกอะไรก็ช่างเถิด ก็เป็น
ที่ปรึกษาชนิดหนึ่ง ข้าพเจ้าเปิดตามเจตนารมณ์ของระเบียบวาระอย่าง
เพราะมีข้อ ๒-๓-๔-๕ กากับข้อ ๒ ข้าพเจ้าแปลความหมายอย่างนั้น

นายเทพ โชติสุขิต : ค่อยเห็นเองเพื่อตั้งจนเวลาของสภา
ข้าพเจ้าพูดก็เพื่อปรับความเข้าใจของสมาชิกแต่ละประชุมของสภาทีเดียว ความ
ประสงค์ของเราเป็นอย่างนั้น และเชื่อว่าก็เป็นความประสงค์ของคณะผู้จัดทำ
ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วขอพเจ้า คง ขอบใจปราย ถ้าควรมีที่ปรึกษาเราอาจเห็นด้วย
พระมหากษัตริย์ ไม่ใช่ปฏิรูปมนตรีหรือไม่ ค่อยเห็นเองข้าพเจ้าเข้าใจ
ว่างานนี้ว่าเหตุผลและเหตุผลกันเราได้อภิปรายกันมามากแล้วถึงเรื่องนี้ แต่

ส่วนมากที่อภิปรายนั้นเป็นเรื่องอำนาจของอภิรัฐมนตรีว่าไม่ควรจะมีมากมายถึง
เพียงนั้น ถ้าเป็นอย่างนั้นจริงแล้วข้าพเจ้าเข้าใจว่าที่ประชุมนี้คงจะเห็นด้วย
เป็นส่วนใหญ่ว่าคงต้องมีการแก้ไขใหม่ที่ปรึกษาาราชการแผ่นดินของพระมหากษัตริย์
ถ้าหากจำเป็นไม่เป็นการด่วงเกินไปแล้ว ข้าพเจ้าขอให้งดมติในเรื่องนี้

มีสมาชิกบริบรอง

นายทองม้วน อิตถากร : ข้าพเจ้าขอเสนอให้มีการอภิปราย
ต่อไป

มีสมาชิกบริบรอง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คุณทองม้วน ๆ คุณเหมือนท่าน
อภิปรายน้อยแล้วอภิปรายต่อไป

นายทองม้วน อิตถากร : เมื่อย่างข้าพเจ้าได้ฟังเหตุผลของทนายสมาชิก
ที่อภิปรายตามที่เห็นว่าการมีหรือไม่มัน ก็น่าฟังด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่
ข้าพเจ้าเอง มีความ เห็น ว่าควรจะมีองค์ภิรัฐมนตรีอย่างที่มีสมาชิกได้อภิปราย
มาแล้ว เพราะว่าสำหรับประเทศไทยนั้นการปกครองไม่จำเป็นจะต้องเอาแบบ
อย่างต่างประเทศทั้งหมด ย่อมเป็นที่บริบรองกันทั้งหมดถ้าระบอบประชาธิปไตย
นั้นมีการปกครองด้วยประการใดก็ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปขอถ้าก็ยังมีอยู่
ที่ประเทศเราคือ วิชาการนา ถึง ภาวะของ ประเทศและความรู้สึกความคิดเห็นของ
ประชาชนและมุ่งถึงประโยชน์ในอนาคต และมีจุดนี้เป็นใหญ่กว่า เพราะว่า
การที่จะมีองค์มนตรีหรือ ที่ปรึกษานักเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ ของพระมหา
กษัตริย์ได้อย่างหนึ่งเหมือนกัน เพราะว่าพระมหากษัตริย์ย่อมไม่ สามารถที่จะ
จัดการ ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง คือไม่สามารถที่จะสอดส่องความรู้สึกของประชาชน
ทั่วไปได้ แต่สำหรับของอภิรัฐมนตรีย่อมคิดคองฟังความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปเพื่อ
นำมาถวายต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อยะได้ใช้พระวชิรอำนาจให้แก่ประชาชน
ได้ดียิ่งมากที่สุด ทั้งจึงจะบัญญัติอย่างไรใหม่หรือไม่ ใหม่หนักไม่สำคัญด้วย
กันทั้งสองฝ่าย เพราะว่าปัญหาอยู่ที่คน ถ้าคนเรามีศีลธรรมดี มีความรู้สึกดี

LIART

มีความรับผิดชอบต่อกันมากขึ้น เมื่อบุคคลรู้จักหน้าที่ของตนก็มักกันทุกคนแล้ว
ปัญหาอื่น ๆ ก็ไม่ต้องกังวล เพราะถ้าหากเจ้ารัฐมนตรีหรือรัฐบาลมีความ
ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ไม่แสวงหาอำนาจเพื่อประโยชน์ของตนและเพื่อพรรคพวกแล้ว
ก็จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองอย่างมากที่สุด และถ้าหวั่นบุคคลผู้เป็นประธาน
ดำรงมีหน้าที่กำหนดหน้าที่ของตนโดยซื่อสัตย์ด้วยกันทุกคนด้วย การเสียดสีเพื่อ
บ้านเมืองให้เป็นไป ด้วยดีการ เสียดสีละก็ดีมี รู้จักคุณประโยชน์หมู่แล้ว
ก็การทั้งหมดก็ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่คนหมู่มากและประชาชนซึ่งจะเกิดขึ้นใน
คราวหลัง แต่ต่างประเทศชาติหรือบุคคลยังมีความโลภโกรธหลงอยู่ตามใดก็
อาจจะนำประเทศชาติให้ลงจมลงได้เหมือนกัน รัฐบาลซึ่งได้ปฏิบัติมาแต่
กาลก่อนซึ่งมีเหตุให้เกิดการรัฐประหาร คณะรัฐประหารได้ถือเอาได้กระทำ
การอย่างเหลวแหลกจึงเกิดรัฐประหาร นี่เป็นตัวอย่างชาวต่างประเทศมีความคิดเห็น
ว่า การที่มอญคือรัฐมนตรีเป็นที่ปรึกษาแนะนำย่อมจะกระต้นหรือลดความเห็น
แนะนำหรือถืออำนาจเป็นศูนย์กลางระหว่งรัฐบาลกับพระมหากษัตริย์ เพื่อให้พระ
มหากษัตริย์ได้พิจารณาทรงพระราชวินิจฉัยโดยรอบคอบ

แต่ข้อประการหนึ่ง ชาวเรามีความคิดเห็นว่าส่วนบริวารก็มีส่วนหนึ่ง
ส่วนพระมหากษัตริย์ก็มีส่วนหนึ่ง แต่เนื่องจากนักตั้งพระองค์อาจจะแบ่ง
เป็น ๓ ส่วนของศัพทพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นราชการส่วนพระองค์ก็ กัดดวง
อยู่ในองค์คือรัฐมนตรี เป็นที่ปรึกษาหรือควรให้เป็นไปส่วนใด เคย
ตัวอย่างรัฐบาลเคยยศทวีปของพระมหากษัตริย์คือออกนอกกฎหมายยอมคน
ทวีปต้นตั้งพระองค์อย่างนี้เป็นผลร้ายอย่างหนึ่งเหมือนกัน เพราะฉะนั้น
การที่พระเจ้าให้มีบริวารที่ปรึกษาความเห็นแล้ว เห็นไม่ควรถืออำนาจสูง
อยู่กับคณะรัฐมนตรี พระมหากษัตริย์ไม่มีความคิดความเห็นเป็นอย่างอื่นได้
เพราะฉะนั้นประธานกรรมการต่าง ๆ ฝ่ายในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร
ตลอดจนทางศาล แล้วขอว่าตามซึ่งคือบริวารเป็นบุคคลคนอำนาจสูง
๓ ใจคือย ก็ให้คำปรึกษาไม่ใช่ใช้อย่างอื่น เช่นที่งานก็ยังจะบัญญัติไว้

ผู้หนึ่งเป็นก็ได้ จะให้เป็นหัวหน้ารัฐบาล ประธานกรรมการศาลฎีกาหรือ
ประธานสภาผู้แทน ด้วยคำแนะนำปรึกษา ไม่ใช่ตำแหน่งในคดี แต่ว่า
ควรเป็นตำแหน่งคือหัวหน้าฝ่ายรัฐบาล หัวหน้าฝ่ายนิติบัญญัติ หัวหน้า
ฝ่ายศาล ตุลาการ เป็นต้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าควรมี

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อยากรู้อีกว่าอภิปรายกันมา
มานานแล้วพอกันหรือยัง

นายสุวิชัย พันธุ์เกษมสร้อย : คือว่ามีปัญหาที่ควรที่จะหยุดได้เมื่อ
ก่อนเช่นข้าพเจ้าใคร่ที่จะเรียนให้ที่ประชุมเห็นได้พิจารณาว่า ตามที่ทางฝ่ายเห็น
ว่าไม่ควรมียกเว้นกรณี หรือ มีข้อยกเว้นอะไรต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับจะเป็น ที่ปรึกษา
ด้วยคำแนะนำแก่พระมหากษัตริย์นั้น ได้ชี้แจงเหตุผลอยู่หลายประการซึ่งใน
เหตุผลก็ขอยืนยันว่าเป็นการเปลืองเงินทองโดยใช่เหตุ แต่ถ้าหากว่าจะมี
บุคคลที่รักเกียรติเข้าไปเป็นโดยไม่ใช้จ่ายเงินของแผ่นดินแล้วก็เห็นพ้องว่าควรมี
กั้นเส้นเปลืองเงินทอง ข้าพเจ้าใคร่จะขอเรียนกล่าวเกี่ยวกับเงินทองว่า สำหรับ
คนเราจะทำงานคือบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตทำงาน ให้แก่ประเทศชาติแล้วเขาไม่มี
ทางอื่นใดที่จะกอบโกยเงินทอง คนเราจะอยู่ได้ด้วยบ้จขบ ๔ คือที่พิทักษ์
อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ถ้าอย่างนั้นถนัดไปว่าบรรดาศักดิ์
ของ ๒ สภาที่เข้ามาถนัดเป็นผู้มีเกียรติทั้งนั้น ถ้าถนัดว่าผู้มียกเว้นแล้ว ความ
ที่พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ควรมีเงินเดือนหรือเงินทองสำหรับใช้จ่าย แต่ก็ทำ
เป็นว่าสมมุติทั้งสองสภาไม่ควรมีเงินเดือนอย่างนั้นหรือ อย่างไรก็ตามข้าพเจ้า
เข้าใจว่ามีปัญหาอันควรหมกไป แต่มีเหตุทางพระมัยกษัตริย์มนตรี สภาที่ปรึกษา
หรือของกษัตริย์มนตรีอยู่ ๒-๓ ประการที่สลักสำคัญ ยกตัวอย่างในรัฐ
ธรรมนูญฉบับชั่วคราวให้โอกาสแก่กษัตริย์มนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระ
องค์ ในชั้นนี้เกี่ยวกับภารกิจกันการเกิดขึ้นเพื่อระดมเพื่อจะให้พระมหาก
ษัตริย์อยู่โดยดีไปไม่มีเงาว่างแยกตัวอย่างในขณะ พึงทศานมา แล้ว พระมหาก

กษัตริย์องค์เสด็จสวรรคต อย่างนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับ ๗๗ นั้นบัญญัติให้
 สมาริทธิพลสภา ๓ คนเท่านั้นเองเป็นผู้สำเร็จราชการ เพราะฉะนั้นในกรณี
 เช่นนี้ถ้าหากว่าทางฝ่ายบริหารมีอำนาจครอบงำในทาง การเมือง แก่สมาริทธิพล
 สภาเช่นนี้สภาที่เกี่ยวกับพระราชอำนาจนั้น ก็ได้รับความกระทบกระเทือน แต่
 ถ้าหากว่าเป็นอภิรัฐมนตรีซึ่งอยู่ริมฝั้ชชอบ โกลีตาเป็นทั้งปรักษาพระราชภาวะ
 ในกรณีเช่นนี้สภาจะมืองกันความมั่นคงเองได้ ทั้งนี้ในประการต่อไป
 ข้าราชการหรือบรรดาระเบียบที่สำหรับ กันชนระหว่างอำนาจพระมหากษัตริย์
 กับรัฐมนตรีเพื่อไม่ให้อำนาจต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่นสภาผู้แทนเดที่ขยับขึ้น
 กฎหมายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงไว้ได้ตั้งมานั้น อย่างน้อยที่สุดพระองค์จะ
 ด้ตราบรรดัลลัทธิ ยกตัวอย่างเช่นพระปกเกล้า ฯ ถ้ามีทั้งปรักษาในฐานะ
 ปรักษา คือเมื่อถวายคำปรึกษาไปแล้วก็ต้องรับฝั้ชชอบในการให้คำปรึกษา
 ด้วยยกตัวอย่างได้คือหมายข้อความว่าสภาเป็นผู้ใด เมื่อเช่นนี้ถ้าสภา
 ผู้แทนหรือรัฐสภาในนิยามนี้เดิมก็ยังมี การเปลี่ยน อภิรัฐมนตรี หรือสภาเป็น ทั้ง
 ปรักษาพระมหากษัตริย์ เป็นการบ่งชี้กันมิให้มีการกระทบกระเทือนระหว่าง
 พระมหากษัตริย์กับอำนาจบริหารหรืออำนาจนิติบัญญัติ ทั้งนี้คือไปคือเป็น
 การบ่งชี้กันหรือรักษาความปลอดภัยแห่งบรรดัลลัทธิก็หมายความว่าบางกรณี
 นั้นยกตัวอย่างเจตนาคณะรัฐมนตรีทั้งคณะเป็นผู้รับฝั้ชชอบในนโยบาย แต่
 ว่านายกรัฐมนตรีในฐานะที่รักษาแห่งนายก รัฐมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชาด้าน
 พระราชกิจ ตัวอย่างที่ดวงมาแล้วพระมหากษัตริย์ทรงอยากจะได้บุคคลหรือ
 ตำแหน่งหรือปลดบุคคลก็ต้องฟังความเห็นนายกรัฐมนตรี ถ้าหากว่านายก
 รัฐมนตรีไม่เห็นด้วยพระมหากษัตริย์ทำอะไรไม่ได้ ถ้าหากเราสังเกตที่ปรักษา
 พระมหากษัตริย์เช่น สภาที่ปรักษานเองจะได้เป็นสื่อระหว่างพระมหากษัตริย์
 กับอำนาจบริหารเพื่อให้การตั้งบุคคลที่จะ เข้ารับใช้ โกลีตาอยู่ใน ด้านกษัตริย์
 ราชวงศ์อย่างนั้นเป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย เพราะฉะนั้นถ้ารัฐมนตรีจะ
 มีพระราชอำนาจนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นส่วนใดก็ยก ท่านสมาชิกผู้เกิดที่

บ้างหลบออกบ้างอำพรางมาเดินไป ในการที่จะไปบริหารกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ นั้นเราอาจมีการบริหารกิจการซึ่งเป็นคณะเฉพาะของพระองค์ เพราะฉะนั้นสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อปด้อยข้อ ข่าพเจ้าเห็นว่าเราไปตั้งข้อต่อ ไปพดกันดีกว่า ถ้าหวั่นในชนนขาพเจ้าเห็นว่าควรที่จะมีผู้คุมหนึ่งซึ่งเป็นที่สำหรับให้คำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์ ท่านของอย่างที่ไม่ประเทศอังกฤษซึ่งมีแต่ในทางศาลก็มีอย่างตลอดรัชกาลซิดเดอหรือซัพเพอหรือเฟอเคอซึ่งคนชั้นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนี้บ้างถ้าหากว่าเราจะไปตั้งให้ คำปรึกษาชนนไม่จำเป็นจะต้องไปให้ตั้งตั้งอะไร หรือถ้ากระทำอย่างนั้นยังไม่เป็นประจักษ์ชัดโดย ตามหลักในทางประชาธิปไตยแล้วเขาก็จะถือว่าพระมหากษัตริย์ทำอะไร ไม่ผิด เมื่อเช่นนั้นแล้วถ้าหากทรงปรึกษาหาข้อคิดข้อคิดที่พร้อมทั้งงานการต่าง ๆ และทรงลงพระปรมาภิไธยไปตั้งโดยหมายความว่าท่านถึความคำปรึกษาชนน นั้นเป็นการบ่งชี้ถึงการอดเงรระหว่างอำนาจต่าง ๆ ข่าพเจ้าขอสรุปย่อ ๆ ว่าให้มีแต่เฉพาะเป็นในรูปให้ข้อให้ว่ากันไปในชั้นที่เราร่าง

ร.ท. สัมพันธ์ ชนชนะชวณะ : เท่าที่ข่าพเจ้าได้ยินตามข่ากึ่งตั้งฉาย ฉายหนึ่งไม่ต้องการให้มีอภิรัฐมนตรี อีกฉายหนึ่งต้องการให้มีอภิรัฐมนตรีซึ่งข่าพเจ้าเกรงว่าจะพดพดสมควร ข่าพเจ้าเห็นด้วยกับทั้งตั้งฉายและจะยกมือในขณะนี้เรียกว่าสิดได้เป็นฉายที่ชนะ หมายความว่าได้ตั้งมีเป็นชนะนั้น ข่าพเจ้าเห็นว่าเห็นว่ามีอภิรัฐมนตรีเป็นผู้ชนะ แต่คนที่ว่าทั้งตั้งฉายที่มีอภิรัฐมนตรีและโดยปรายมาเดอนั้น ทั้งหมดนี้ฉายไม่ม่อภิรัฐมนตรีอภิปรายนั้นเป็นข้อความกำกวมกัน ข่าพเจ้าใคร่เสนอให้สถาบันใคร่บทรายว่าในการที่เราจะม่อภิรัฐมนตรีหรือไม่ม่อภิรัฐมนตรีนั้น มันตั้งอยู่ในระยะเวลาอันสมควร ข่าพเจ้าเกรงไปว่าในการที่เราได้มีระบอบประชาธิปไตยมาคิดแล้วมาน พ.ศ. ๒๔๗๕ ข่าพเจ้าเชื่อมั่นว่าตั้งข่ากึ่งทั้งหลายที่ขึ้นอยู่กับชนนนั้นถ้าเราได้มาเรอเกินไป ทำในข่าพเจ้าจึงว่าเราได้มาเรอเกินไป เห็นว่าประชาชนของเราจะไม่พร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น ๖๖-๑๒ บ

LIART

ที่ผ่านมาแล้วเราจะเห็นได้ว่าเราถกกันเช่นนี้มา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกท่านคงจะคิดว่าข้าพเจ้าในเรื่องนี้เป็นเรื่องอันใหญ่ ข้าพเจ้าจะพูดถึงคอร์รัปชันที่มีกบฏ รัฐมนตรีหรือไม่มีกบฏ รัฐมนตรี ในข้อที่เสนอว่าเปลื้องเงิน ข้าพเจ้าเห็นด้วย เชื่อว่าพระเจ้าแผ่นดินที่องค์ทรงปรีชาสามารถ ข้าพเจ้าเห็นด้วย ข้าพเจ้าเกรงอกกบฏ รัฐมนตรีบ้างก็ถูกมันเขาแล้วจะทำให้ประชาชน รัง เกียจ เหมือนอย่างรัชกาลที่ ๗ พระองค์คงมาแล้วข้าพเจ้าเห็นอย่างนั้น แต่ทว่าถกที่ข้าพเจ้าเห็นว่าในระยะ ๒๐ ปีในกาลข้างหน้าคงจะเหมาะสม เพราะเหตุว่าประชาชนของเรายังไม่พร้อม เมื่อประชาชนไม่พร้อมเช่นนั้นก็ไม่แน่ใจนัก นักการเมืองที่ถูกเลือกขึ้นมาหรือรัฐมนตรีที่ถูกเลือกขึ้นมาจะมีความรู้ ความคิด ความปรีชาสามารถเท่าที่ควร ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยพระมหากษัตริย์นั้นจะเป็นไปได้หรือ ก็เป็นไปได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นกษัตริย์จำเป็นต้องเป็นประมุขของชาติ และเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย บัณฑิตบัญญัติและในทางตุลาการเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นอยู่เองที่พระมหากษัตริย์จำเป็นจะต้องมีที่ปรึกษาเป็นเรื่องใหญ่ ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นเพียงแค่นี้ ถ้ามองว่าประชาชนพร้อมแล้วที่จะได้รับในเรื่องระบอบประชาธิปไตยโดยเราไม่ควรมีกบฏ รัฐมนตรี แต่เมื่อประชาชนของเรายังไม่พร้อม เช่นนี้ ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าเราควรมีกบฏ รัฐมนตรี ไว้เป็นที่ปรึกษาพระมหากษัตริย์ เพราะพระองค์ทรงมีภาระมากกว่า ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นเช่นนี้

พระชัยบัญชา : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

มีสมาชิกรับรอง

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช : ข้าพเจ้าขอเบ็ดอภิปวายข้อไป

มีสมาชิกรับรอง

ประธานสภา : ผู้ใดเห็นควรเบ็ดอภิปวายข้อไป ขอให้ลุกขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๓ คน

LIRT

ประธานสภา : ผู้ใดเห็นควรลงมติได้แล้ว ขอได้ขอมุขมนตรี
สมาชิกยกมือ ๓ คน

ประธานสภา : เป็นอันว่ามติอภิปราย

ขุนประเสริฐสุภุมাত্রา : ขอนุโลมถ้ำเตียงกักกกันเช่นนี้ ขอ
ให้ท่านพูดด้วยอีกท่านหนึ่ง

ประธานสภา : ข้าพเจ้าเห็นว่ามัวขุโลม ขุนโลมมานานแล้ว
กว่าข้าพเจ้าจะใช้ยานาจตามข้อบังคับแล้ว ข้าพเจ้าเสนอขอกว่าเมื่ออภิปราย
กันมาพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าเสนอเองได้ - นี้ข้าพเจ้าไม่ได้เสนอ ข้าพเจ้าค
มีผู้ชคนพูดถึง ๕ คน พูดกันเกือบทงแล้ว และเมื่อเช่นนี้เขาเสนอให้ลงมติ
ข้าพเจ้าก็ขอมติจากที่ประชุม เมื่อที่ประชุมส่วนใหญ่มาจกาคกรมีมติอภิปราย
รากก็ตั้งฟังเสียงข้างมากไม่อย่างนั้นก็ไม่รู้จะอนุโลมอย่างไร

ขุนประเสริฐสุภุมাত্রา : ขอประทานโทษ ข้าพเจ้ามิได้หมาย
ความเช่นนั้น ข้าพเจ้าขอความกว้าง ๆ จะพูดจำนวนคนหรือเรื่องไม่เพียงพอ
มิให้คนพูดหลายพันได้

ประธานสภา : นักพูดหลายพัน ไม่ใช่ข้าพเจ้ามิให้พูดหลายพัน
คนที่เขาเสนอมีมติอภิปรายแล้ว และที่ประชุมลงมติไปแล้วเรายังทำคาม
ข้อบังคับ ไม่อย่างนั้นไม่ मतสันตติ ไม่ใช่จำนวนคนยกมาเป็นหนักขึ้นต่อหาวิธี
ยากขึ้นอย่างที่สุด ดูเหมือนมากกว่าเรื่องใด ๆ หมด เพราะฉะนั้นขอให้ลงมติ
ตามที่ประชุมมีมติสมควรจะลงมติแล้ว ผู้ใดเห็นว่า.....

นายเทพ โชตินุชิต : ก่อนจะลงมติขอตั้งข้อสงสัย คือเรื่องชื่อ

ประธานสภา : เข้าใจกันดีแล้ว ไม่มีใครที่ไม่เข้าใจ

นายเทพ โชตินุชิต : คือเปลี่ยนชื่อได้หรือไม่

ประธานสภา : ต้องไปแก้ไข กรรมมาชิกควรต้องไปแก้ไข ไม่ตั้ง
ขึ้นห้อง จะเรียกชื่ออะไรไม่สำคัญ แต่ขอชื่อความสำคัญ จะเขาอย่างไร

อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าขอถามว่า ข้าพเจ้าน่าจะขอเดชะท่านบ้างหรือไม่
มีมติว่า... ขอให้... ขอให้...

สมาชิกยกมือ ๒๖ คน

ประธานสภา : ผู้ใดเห็นว่าไม่ควรมีอภิรัฐมนตรี ขอให้ชูมือขึ้น
สมาชิกยกมือ ๗ คน

ประธานสภา : เป็นอันว่ามติอภิรัฐมนตรี... ท่านในข้อ ๒ มีว่า ถ้ามี
นั้นแปลว่า... ข้าพเจ้าขอตั้งปัญหาออกไปโดยย่อว่า “ในสัปดาห์ที่แล้ว
อำนาจหน้าที่ของอภิรัฐมนตรี จะให้คงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
หรือจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขประกาศไว้” เพราะฉะนั้นขอโปรดอภิปรายแต่เพียง
ว่าควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือไม่ ผู้ใดเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขก็พูด

นายอินทร สิงหนตร : ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าเราจะเอา...
เปลี่ยนแปลงแก้ไขแล้วไปแปรญัตติเขาไม่ทำให้สั้นหรือจะให้เปลี่ยนแปลงแก้ไข
ทีเดียว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : จะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยน

นายอินทร สิงหนตร : ข้าพเจ้าเห็นว่าควรเปลี่ยน

นายเทพ โชติณัฐ : จะทำอย่างไร

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เปลี่ยนอำนาจ คือเปลี่ยนอำนาจ
ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้ เมื่อจะเปลี่ยนอย่างไร กระบวนการจะไปร่าง
ที่หลัง

นายเทพ โชติณัฐ : ปัญหาเปลี่ยนอย่างไร เปลี่ยนหรือไม่
เปลี่ยนมีข้อข้อหนึ่ง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เราตกลงกันเสียก่อนในข้อ ๒
ว่าเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยน

นายเทพ โชติณัฐิต : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ตั้งมติว่าเปลี่ยน

มีสมาชิกรับทรง

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : มีผู้เสนอให้ตั้งมติต่อว่าควรเปลี่ยน

ผู้ใดเห็นว่ามีมติเกินไป มีข้าพเจ้าอยากจะทำให้อ่างขวาง จะอภิปราย
ต่อไปก็ได้ เราจะขอมติจากที่ประชุม

ขุนประเสริฐศุภมาทรา : ถ้านุญาตให้ข้ออภิปรายต่อเมื่ออัน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ เกี่ยวกับ

อำนาจไม่ใช่เรื่องที่ตั้งมติดังนี้ เมื่อท่านไม่มีความเห็นก็นั่งเสียดังนี้ มีผู้
เสนอให้ตั้งมติดังนี้ ผู้ใดเห็นควรเปลี่ยน โปรดชี้มติดังนี้

สมาชิกรายชื่อ ๓๒ นาย

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ผู้ใดเห็นควรจะคงใจตามร่าง

รัฐธรรมนุญชั่วคราว โปรดชี้มติดังนี้

ไม่มีสมาชิกรายชื่อ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เป็นอันว่าควรที่จะเปลี่ยนอำนาจ

ของอภิรัฐมนตรีเสีย

ทั้งข้าพเจ้าอยากจะทำความเข้าใจกับท่านว่าข้อ ๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕

ข้อ ๓ ว่า “จำนวนและคุณสมบัติของผู้จะเป็นอภิรัฐมนตรี” ข้อ ๔ ว่า
“การแต่งตั้งอภิรัฐมนตรี” ข้อ ๕ “จะมีกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งของ

อภิรัฐมนตรีหรือไม่อย่างไร” ข้าพเจ้าอยากจะเสนอปรับข้อความเข้าใจเพื่อได้
วงนเวลาของสภาอย่างที่เราตกลงกันในอันก่อนเรื่องอำนาจ พระมหากษัตริย์

ภายใต้ระบอบรัฐธรรมนุญ คือเรื่องนี้เป็นเรื่องปลัดขัย น่าจะมอบให้
สมาชิกรายชื่อท่านทั้งหลายได้ให้ความไว้วางใจไปร่างมาก่อน เมื่อท่าน

ต้องการอย่างไร ส่งไปได้ ท่านมีความคิดเห็น ว่าควรจะเปลี่ยนอย่างไรจึง

LIART

ไปที่กรรมการได้ เมื่อเขาร่างมาแล้วทำไมพอใจก็อภิปรายในที่นี้
เพราะฉะนั้นข้อปลัดย่อยเราไม่ควรจะเถียงในที่นี้ เพราะมีรายละเอียด

นายสัมพันธ์ ชินชะชวนะ : ในเรื่องศกฐินผมเห็นว่ามี
ไม่เหมือนกัน เพราะไม่มีเรื่องที่ควรจะตั้งเถียงกันมากนัก เพราะเรา
ศกฐินก็ไม่กี่มาตราชั่ง เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าเราควรจะให้เลิกไปเกิด
กรรมการจะรวดเร็วกว่าที่เราจะมาทำกันเอง

นายสุวิชัย พันธุ์เกษม : ข้าพเจ้าก็อยากจะสนับสนุนท่านประธาน
ที่พูดนั้น คือถ้าเราจะตั้งมธุได้เถียงกันในเรื่องจำนวนหรือในเรื่องคุณสมบัติ
เราจะตั้งว่ากันอีกก็ยากด้วยตัวอย่างเช่นในเรื่องวิทยฐานะ เรื่องอายุ เรา
ก็จะต้องมีความเห็นแตกแยกกันแล้ว ส่วนในเรื่องจำนวนก็จะโต้เถียงกัน
เป็นตอน ๆ ไป แต่ในส่วนการแต่งตั้งบุคคลอะไรก็ตามที่เราจะต้องมา
เถียงกันเป็นรายละเอียด ถ้าจะให้เป็นอย่างท่านประธานว่าตั้งก็ง่าย
เพราะฉะนั้นเมื่อท่านสมาชิกมีข้อสงสัยอย่างไรก็ไปเสนอความเห็น คือ คณะ
กรรมการ - เมื่อคณะกรรมการเห็นด้วยก็ร่างเสนอสมาชิกแล้วสภา
ก็ความเห็นอย่างไร เราก็เอาตามร่างนั้น เพราะฉะนั้นในเรื่องปัญหา
ที่จะว่ากันไปในนี้ ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยกับท่านประธานว่า ท่านมา แต่สำหรับ
ท่านผู้ขึ้นจะเห็นอย่างไรแต่ที่ประชุม

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : เมื่อมีความเห็นแตกแยกกัน
ตงนัย คือข้างหนึ่งเห็นว่าจะให้ว่ากันดังหรับในเรื่องรายละเอียดในส
ที่เดียว อีกข้างหนึ่งว่ารายละเอียดนั้นควรจะมอบให้คณะกรรมการร่าง
ไว้เสียเลยไปร่างมา แล้วผู้ใดจะแก้ไขอย่างไรก็ให้ไปเสนอต่อคณะกรรมการ
แล้วพิจารณากันในเรื่องรายละเอียดที่หลังทีเดียว เพราะฉะนั้นใครจะ
อย่างไรก็โปรดเห็น

นายอินทร สิงหนเตร : ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเหล่านี้ควรจะได้
ถูกยกขึ้นเสียในทันที เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องสำคัญ อย่างเช่น
ในเรื่องจำนองอภิวินยัตนบางคนที่เขาถึง ๓๐ บางคนที่เขาเพียง ๒-๓
คน แต่ในเรื่องการตั้งนเร้าก็พูดกันในเรื่องเหตุผลที่จะตั้งอภิวินยัตน
ข้าพเจ้าว่าการตั้งนเร้าทำให้เป็นข้อชนกชนมากจน เพราะฉะนั้นเห็นว่าการ
ควรให้ว่ากันใหม่

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีผู้อภิปรายกันต่อไป ข้าพเจ้า
ขอเสนอให้ลงมติ

นายเทพ โชตินิชิต : ถ้าจะมอบให้กรรมาธิการแล้วจะให้เสนอ
ความเห็นไปก็ได้ ทั้งนี้ถ้าไม่ได้เสนอเมื่อเข้ามาในสภาฯ ถ้าไม่เสนอมันหมายความว่า
จะพูดได้หรือไม่ ถ้าพูดได้ข้าพเจ้าก็ให้ผ่านไป

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ได้

นายเทพ โชตินิชิต : ถ้าได้ก็เข้า ถ้าไม่ได้ก็ไม่เข้า

พระยาอรุณการวิญญู : หน้าที่ของกรรมาธิการนั้นเมื่อทำร่าง
เสร็จแล้วถ้าเป็นต้องเสนอมายังสภานี้ เมื่อเสนอนั้นแล้วสมาชิกทุก ๆ คนก็
ก็อภิปรายได้แต่ต่อตัวร่างนั้นเอง ใครจะเสนอความเห็นอย่างไร เป็น ข้อ ที่กรรมา
ธิการจะได้อภิปรายไม่ได้ ไม่ใช่เป็นการคัดค้านผู้ประมุขที่จะอภิปรายได้

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช : ข้าพเจ้าสงสัยว่าค้อมีผลกับกรรมา
ซึ่งสองอย่างคือถ้าเขาตามแบบสภาแล้วผู้ใดไม่ประมุขก็จะ เกียงได้ ฉะ เพราะ ที่
กรรมาธิการแก้ไขร่างต่าง ๆ เหล่านี้เป็นกรรมาธิการด้วยกันทั้งใจ ถ้าว่าสภาน
ถือคล้ายเป็นกรรมาธิการพูดไม่เหมือนประมุขสมาชิกไม่แสดงความคิดเห็นในการ
ประมุขก็เขียนมาแต่ฉันก็จะไร้อำนาจไปจะเสร็จหรือไม่เสร็จ ข้าพเจ้าเห็น ห่วง
อย่างนั้น

ประธาน ฯ : นี่เป็นชั้นกร่างใครจะเสนอความเห็นก็ได้เป็นชั้นกร่างไม่ใช่บัญญัติกัน ข้าพเจ้าก็เห็นว่าเขาใจกันดีแล้วขอมติจากที่ประชุมใครมีความเห็นแตกต่างกัน

พระยาอรรถการวิสิทน์ : ในชั้นการพิจารณาตามกฎหมายและมติสภาด้วยกัน มติสภาและสภาผู้แทนม็ว้างให้สัตยาธิษฐานแล้ว เพราะฉะนั้นไม่ใช่บัญญัติก็ได้เห็นทรงนั้งแล้ว แต่ว่าสภาผู้แทนม็ว้างโดย เมื่อเสนอแล้วจะไม่ให้อภิปรายอย่างไรได้ เขาไม่เห็นร่างเลยควรให้อภิปรายได้ ข้าพเจขอเสนอความเห็นในการที่ประธานเสนอว่า เราควรมอบให้กรรมาธิการข้าพเจ้าเห็นด้วยคือเมื่อจากจะเป็นผลดีทั้งผู้พูดด้วยยังเห็นเป็นผลดี อีก ขอมติขอความเห็นนี้ไม่เห็นรูปร่างอะไรโดยอภิปรายในชั้นกรรมาธิการ ร่างแล้วจะรูปค้มาทำก็อยู่ในรูปที่เกี่ยวกับวิถยะฐานะเพราะสมาชิกเห็นเขาก็เห็นรูปร่างราคาอะไรไปและกรรมาธิการทำมาไม่ใช้อย่างไรจะเห็นรูปร่างและจะเป็นประโยชน์ในรอนต์

ขุนคลังพิทักษ์กษัตริย์ : ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเป็นเรื่องจำนวนกรรมาธิการให้อยู่ใน ตำแหน่งควรพูดในที่ประชุมในที่ สำคัญในหลักที่ข้าพเจ้าเห็นควรจะขอมติ

ประธาน ฯ : มีความเห็น ๒ อย่าง ถ้าผู้ใดไม่อภิปรายคือไม่มัตที่ประชุมผู้ใดเห็นจำเป็นขออาราต์ ๓-๔-๕ ควรมอบให้กรรมาธิการในร่างขึ้นมาและผู้ใดเห็นควรอย่างไรก็เสนอได้ ผู้ใดเห็นว่าควรมอบให้กรรมาธิการไปเวยกร่างไปปรกษณ์ขอ

มีมตินำพิถกษณ์ ๒๕ หน้า

ประธาน ฯ : ผู้ใดเห็นจำเป็นขอความเห็นควรพิจารณาด้วย
ยกมือขึ้น

ผู้มาชียกมข้อ ๔ นาย

ประธาน ฯ : เป็นอันขอให้กรรมวิธีการใบพิจารณาหมดวาระเมื่อน

วาระเด็กประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๑๐ นาฬิกา

คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมสภาจังหวัดจันทบุรี

นายเกษม บุญศรี	นายเจริญ บัณฑิตโร	ผู้ตรวจงาน
นางอุทิศศึกษาร	นายประเสริฐ บัณฑิตโร	..
นางอังกษานนรักษ์	นายประสิทธิ์ ศรีสุชาติ	..
อ. กาน จันทบุรีเขต	นายสุรินทร์ ด้วงตากร	..
นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์	นายสุเมธ จิตกรอก	..
	นายศิริ มนต์โคเวศย์	..
	นางสาวอรวรรณ ชูบุญ	..
	นายเล็ก จารุบุญ	..
	นางโฉมเชลา ด้วงตากร	..
	นายพิพัฒน์ เอกะโรทิศ	..
	นายสงวน เขียวหงส์	..
	นางสาวฉันทนา ชาญมัย	..
	นางสาวฉานนิศ ด้วงตากร	..
	นายโชค กุปตะวาทิน	..
	นายอุดม พงษ์สังวาลย์	..
	นายประภัสร์ ภัณฑามย์	..

นายหยุด แสงอุทัย

กรรมการสภาจังหวัดจันทบุรี

ประธานสภาจังหวัด

ประธานสภาจังหวัดจันทบุรี

LIRT